

QIZLARNI OILA VA JAMIYATDA O'Z O'RNINI TOPISHDA PSIXOLOGIK KO'NIKMA VA MA'NAVIY YETUKLIKNI SHAKLLANTIRISH

Abdusalomova Dilnoza Abduraimovna

*Toshkent viloyati, Bekobod tumani,
51-maktab amaliyotchi psixologi*

Yodgorova Nodira Turg'unboyevna

*Toshkent tibbiyot akademiyasi "Mikrobiologiya, virusologiya, immunologiya"
kafedrasi dotsenti, t.f.n*

Qobiljonova Shahnoza Rustamovna,

*Toshkent tibbiyot akademiyasi
"Atrof muhit gigiyenasi" kafedrasi assistenti*

Abduvosiyeva Mushtariy Ismoil qizi,

Toshkent tibbiyot akademiyasi "Davolash" fakulteti 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Maqola hozirgi kunda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ijtimoiy islohotlarda jamiyatimizni rivojlantirish, bunda erkaklar bilan bir qatorda qiz va ayollarimizning faol siyosiy va ijtimoiy pozitsiyasini ta'minlash, shuningdek, jamiyatning asosiy bo'g'ini hisoblangan oilalarni mustahkamlashga qaratilmoqda. Mazkur jarayonda qizlarni turmushga, oilaga, jamiyatga maqsadli tayyorlash, ularning ijtimoiylashuvini natijador qilish masalalari alohida dolzarblik kasb etmoqda. Xususan, oilada farzand tarbiyasining asosiy mas'uliyati onalarning zimmasidadir. Binobarin, jamiyatdagi ma'naviy sog'lomlik bo'lg'usi onalar, jumladan, qizlarning tarbiyasiga bevosita bog'liq bo'ladi.*

Kalit so'zlar: *Psixogen va nopsixogen, psixogigiyena, o'spirin.*

ФОРМИРОВАНИЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ НАВЫКОВ И ДУХОВНОЙ ЗРЕЛОСТИ ДЕВОЧЕК ДЛЯ НАЙТИ СВОЕ МЕСТО В СЕМЬЕ И ОБЩЕСТВЕ

Аннотация: *Статья посвящена развитию нашего общества в условиях проводимых в нашей стране социальных реформ, обеспечивающих активную политическую и социальную позицию наших девушек и женщин наравне с мужчинами, а также укрепление семей, которые считаются основным звеном общества. В этом процессе особую актуальность приобретают вопросы целенаправленной подготовки девушек к браку, семье и обществу, эффективной их социализации. В частности, основная ответственность за воспитание детей в семье лежит на матерях. Поэтому духовное здоровье в обществе напрямую зависит от воспитания матерей, в том числе девочек.*

Ключевые слова: *Психогенные и непсихогенные, психогигиенические, подростковые.*

FORMATION OF PSYCHOLOGICAL SKILLS AND SPIRITUAL MATURITY IN GIRLS TO FIND THEIR PLACE IN THE FAMILY AND SOCIETY

Abstract: *The article focuses on the development of our society in the social reforms implemented in our country, ensuring the active political and social position of our girls and women along with men, as well as strengthening families, which are considered the main link of society. In this process, the issues of purposeful preparation of girls for marriage, family, and society, and making their socialization effective are gaining special relevance. In particular, the main responsibility of raising children in the family rests with mothers. Therefore, spiritual health in the society directly depends on the upbringing of mothers, including girls.*

Key words: *Psychogenic and non-psychogenic, psychohygiene, teenager*

Yurtimizda xotin-qizlarning jamiyatdagi mavqeini oshirish, ularning qonuniy huquq hamda manfaatlarini ta'minlash, salomatliklarini mustahkamlash, intilish va tashabbuslarini har tomonlama qo'llab-quvvatlash davlatimiz siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Ayol va qizlarga yuksak hurmat-ehtirom ko'rsatish davlat siyosati darajasiga ko'tarilgan bo'lib, har bir nozik hilqat vakiliga o'z iqtidori va salohiyatini ro'yobga chiqarishi, oilada va jamiyatda munosib o'rin egallashi uchun ko'maklashish, tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash borasidagi amaliy ishlar yuksak olib borilmoqda va o'z samarasini bermoqda.

Bugungi texnika asri yosh avlodga zamonaviy ta'lim berish bilan birga ularni umuminsoniy va milliy qadriyatlar, yuksak insoniy fazilatlar ruhida tarbiyalash, ongi va qalbini mafkuraviy, ma'naviy va axborot tahdidlaridan ishonchli himoya qilish, ularda g'oyaviy immunitetni shakllantirish masalalariga alohida e'tibor berish lozimligini.

Yuksak ma'naviy-ahloqiy fazilatlarga ega jamiyat, davlat va oilasi oldida o'z mas'uliyatini his etadigan, davlatning ichki va tashqi siyosatini to'g'ri anglaydigan, vatanparvar va xalqparvar, tashabbuskor va tadbirkor, zamonaviy bilim va yuksak insoniy fazilatlarga ega, irodasi baquvvat, iymoni butun hamda vijdoni pok shaxslarni tayyorlashdan iboratdir.

Qizlarning odob-ahloqiga ta'sir etuvchi omillar quyidagilar:

- Oila;
- Ta'lim muassasi;
- Jamo'a (muhit).

Bugungi kunda turmushga chiqmagan qizlar oilaviy hayotning ma'naviy, axloqiy, iqtisodiy xususiyatlari, oilani rivojlantirish, oilada tinchlik va totuvlikni saqlash, oilada farzand tarbiyasini amalga oshirish ishlariga tayyor bo'lishlari zarurligini hayotning o'zi ko'rsatmoqda. Shuningdek, bo'lajak kelin va kuyovlarni baxtiyor oila, oilaviy hayot, turmush, ro'zg'or tutish, oila a'zolari bilan o'zaro munosabatlarda "muvaffaqiyat kaliti"ga erishish mahoratiga o'rgatish, jamiyatimizda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan qator oilaviy muammolar, manfaatlar to'qnashuvi, kelishmovchiliklar, jumladan, ajrimlarning oldini

olishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu o'quv-uslubiy majmua turmush qurmagan qizlarimizning oila va jamiyatga muvaffaqiyatli ijtimoiylashishga oid bilim, ko'nikma hamda malakalarini shakllantirishga xizmat qiladi. O'quv-uslubiy majmua turmushga chiqmagan qizlarni jamiyatga va oilaga tayyorlashga mas'ul bo'lgan mahalla raislarining oila, xotin-qizlar va ijtimoiy-ma'naviy masalalar bo'yicha o'rinbosarlari, ayollar maslahat kengashlari, ota-onalar va keng jamoatchilikka mo'ljallangan.

Abu Ali ibn Sino, agar har qanday narsa va hodisa ichki yoki tashqi sabablar bilan harakatga keladigan bo'lsa, demak, insonning yashashi va harakatida ham birorta sabab bo'lishi kerak, bunday sabablardan biri ruhiy quvvatdir deb ko'rsatadi.

Qizlarga mustaqil bilim olish, o'z faoliyatini o'zi tashkil qilish, o'zini o'zi boshqarish, yangi g'oyalarni ishlab chiqish va xokazolarni o'rgatishdir.

Turmushga chiqmagan qizlarni oilaviy hayotga, turmushga, kelinlikka, jamiyatga tayyorlash masalasiga xalqimiz qadim-qadimdan muhim masala sifatida qarab kelgan. Turmushga chiqmagan qizlar oilaviy hayotning ma'naviy, axloqiy, iqtisodiy xususiyatlari, oilani rivojlantirish, oilada tinchlik va totuvlikni saqlash, oilada farzand tarbiyasini amalga oshirish ishlariga tayyor bo'lishlari zarur. Shuningdek, bo'lajak kelin va kuyovlarni baxtiyor oila, oilaviy hayot, turmush, ro'zg'or tutish, oila a'zolari bilan o'zaro munosabatlarda "muvaffaqiyat kaliti"ga erishish mahoratiga o'rgatish jamiyatimizda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan qator oilaviy muammolar, manfaatlar to'qnashuvi, kelishmovchiliklar, ajrimlarning oldini olishda muhim.

Oilada qiz bolaga e'tibor muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki, qiz bola bo'lajak ona, yor, opa va singildir. Oilada tinchlik-totuvlik, saramjon-sarishtalik, ozodalik, farzandlar tarbiyasi, hattoki, sog'lom muhit ham xotin-qizlar, demakki, buvijonlarimiz, onalarimiz, singillarimiz, kelinlarimiz zimmasiga tushadi. Har bir ota-ona o'z bolasiga sog'lom tarbiya berib voyaga yetkazsa, farzandning mustaqil hayotga toza ruh, olam-olam orzu-intilishlari bilan qadam qo'yayotganini ko'rsa, uning hayoti ma'no kasb eta boshlaydi. Farzandlarni to'g'ri tarbiyalash, ayniqsa jismoniy, ma'naviy fazilatlarni ularda tarbiya qilish doimo ota-onaning asosiy maqsadi bo'lib kelgan.

Oiladagi sog'lom muhit, odamiylik, insonparvarlik munosabatlari nafaqat qizlarning balki farzandning ruhiy dunyosiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

O'spirinlarga oila qurish haqida tushuncha berishda baxtli, tinch-totuv yashash, bir-biriga ishonch, sadoqat bo'lishi kerakligini uqtirish bilan birga, ularni oilaviy turmushda yuz berishi mumkin bo'lgan qiyinchiliklardan ham ogohlantirish kerak, albatta. Ularga oilada bo'lib turadigan janjallarda ohirini o'ylab ish tutish zarurligini uqtirish lozim.

Oila – ijtimoiy zarurat! Ma'lumki, ta'biatdagi butun mavjudot, tirik organizmlar borki, barchasining juftlikda yashashi hayotiy qonuniyatdir. Shunday ekan, insoniyat tabiat sarvari sifatida kishi, shaxs tariqasida shakllanib chiqishiga qadar ham shunday tabiiy zaruratga ehtiyoj sezgan.

Yoshlarni turmush qurishga muvaffaqiyatli tayyorlashni ko'zlab ish tutishi uchun o'spirin yigit va qizlarning jinsiy tarbiyasini to'g'ri yo'lga qo'yish, oilaviy turmushning

quvonchlari va tashvishlariga doir muayyan darajada ma'lumot berish, ularga bardoshli va matonatli bo'lish hamda qiyinchiliklarni mardonavor yengish yo'llarini tushuntirish maqsadga muvofiq.

Ibn Sino "Eng yuksak sevgi bu insoniy sevgi bo'lib, bunday sevgi kishini saxovatli qiladi. Uni oqko'ngil va jozibali kishiga aylantiradi", - deb ta'kidlaydi. Mutafakkirning talqin etishicha, sevgi inson zimmasiga juda katta axloqiy va huquqiy ma'suliyat yuklaydi. U inson baxtining negizi deganda oshiqlikni emas, balki oshiq-ma'shuqlikni tushunadi. Oshiq-ma'shuqlik bilan turmush qurish oilani mustahkamlashning asosi sifatida ta'kidlanadi.

Nikohdan o'tishga qadar yetarli fursat o'tishi bo'lajak er xotinlar bir-birlarini xarakter va odatlarini yaxshiroq bilib olishlariga zamin yaratadi. Oila qurishga jiddiy munosabatda bo'lmaslik ko'plab ko'ngilsizliklarning sababi hisoblanadi. Nikohdan o'tishga qadar shaxslar o'zlari tanlagan kishining irsiyatini bilishlari lozim. Afsuski, shunday kasalliklar borki, ular nasldan naslga o'tadi. Qarindosh-urug'dan qiz olish yoki qiz berish odati qat'iy qoralanishi va undaan butunlay voz kechish kerak. Chunki ayrim ota-onalar shunday nikohlarga rozilik berib, natijada nogiron va kasalmand farzand dunyoga kelishiga sababchi bo'ladilar.

Psixogigiyenaning eng muhim vazifalaridan biri har tomonlama to'la-to'kis jinsiy hayotni qaror toptirishda yordam berishdan iborat. Bu sohadagi buzilishlar ko'pincha ancha-muncha ruhiy jarohatlar va asab buzilishlariga olib keladi. Noto'g'ri olib borilgan jinsiy hayot ko'pincha kishini og'ir iztirobga solib, u ko'pgina kelishmovchiliklarning sababchisi hisoblanadi. Ayniqsa, jinsiy hayotdagi chekinishlar va bu hayotning estetik jihatlarini bilmaslik zamirida erkakda va ayolda jinsiy sovuqlik kabi buzilishlar kuzatiladi. Ayrim shaxslarda jinsiy moyillik ustunlik qilishi natijasida u jinsiy hayotga ko'proq e'tibor beradi. Bunday holatshaxsda patologik rivojlanish belgisi borligini ko'rsatadi. Tibbiyot xodimlari jinsiy funktsiyaning psixogen va nopsixogen buzilishlarida, normal jinsiy rivojlanishdan va jinsiy hirsni qondirishdan patologik chetga chiqishlarda psixoterapevtik yordam ko'rsatishlari lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Luiza Xeyning "Hammasi yaxshi bo'ladi" asari.
2. Abdulla Avloniyning "Turkiy guliston yoxud axloq" asari.
3. Горовик, А. А., & Турсунов, Х. Х. У. (2020). Применение средств визуальной разработки программ для обучения детей программированию на примере Scratch. *Universum: технические науки*, (8-1 (77)), 27-29.
4. Tursunov, H. H., & Hoshimov, U. S. (2022). TA'LIM TIZIMIDA KO'ZI OJIZ O'QUVCHILARNI INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI FANIDA O'QITISH TEXNOLOGIYALAR. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(5), 990-993.
5. Hamidullo o'g'li, T. H. (2022). HOZIRGI KUNNING DOLZARB IMKONIYATLARI. *JAWS VA NVDA DASTURLARI. Scientific Impulse*, 1(2), 535-537.